

stetisse, qui communiter grave peccatum in omnia confirmatione inesse putavere. At haec sententia *opinio* est, quae contra se communiorem opinionem habet, neque lex evadere ullatenus potest. Ut enim taceam, Congregationem de Propag. Fide non pollere legifera potestate pro universali Ecclesia: *forma legis* omnino deest. Lex enim, quae ex natura sua universum populum christianum spectat, ad eum certe dirigitur; instructio autem illa, de qua sermo est, solos presbyteros spectat eosque paucissimos, qui extraordinaria delegatione a Summo Pontifice donati sunt. Neque approbatio Summi Pontificis eam amplioris auctoritatis facit, quoniam, ut dixi, deest *forma legis*.

Ergo id solum restat, ut, omnia mentione gravis peccati fideles, proposita turpitudine ingratitude erga Deum et incuriae propriae perfectionis, si opus sit, urgeantur ad accipiendum illud donum, quo copiosa gratia et magna auxilia Spiritus Sancti conferantur: nisi forte negligentiores monere velis, *aliquando* adjuncta *externa* ea esse, ut Sacramenti illius neglectus grave scandalum, contemptum, periculum personale grave, atque ita grave peccatum constituere possit.

104 Ad IV. 1. Confessio adultis semper *suadenda* est, eaque ex communi etiam consuetudine praemittitur.

2. Ex praecepto alia non requiruntur, nisi status gratiae, et cognitio ipsius sacramenti atque eorum, quae in quolibet homine fidei scitu necessaria sunt: nisi adjungas pro immediata praeparatione piam et devotam mentis compositionem. — Jejunum accedere, quando mane confertur confirmatio, Pontificale non jubet, sed suadet. — Imo, si usus alicubi est, praevis S. Eucharistiam sumi ab iis, qui jam ad S. synaxim admissi erant, consuetudo est certe laudabilis.

Appendix.

Circa sacramentum confirmationis praecipua peccata gravia, quae occurrere possunt, sic habeto:

1. si ex materiae aut formae defectu culpabiliter admissa confirmatio invalida aut dubia evadit;
2. si Episcopus sine ulla sacra veste *episcopali* sacramentum confert;
3. si orationes, quae confirmationem ipsam praecedunt, quibus Spiritus S. imploratur, omittuntur;
4. si sine aliquali necessitatis causa patrinus omittitur;
5. si Episcopus in aliena dioecesi sine Ordinarii loci consensu confirmat;
6. multo magis, si simplex sacerdos delegatus delegationis limites transgreditur;
7. si sine vera necessitate Episcopus ultra 8—10 annos abstinet a praebenda dioecesis opportunitate confirmationis recipiendae;
8. si fideles opportunitate oblata uti cum scandalo vel quodam contemptu negligunt.

Tractatus IV.

De SS. Eucharistiae Sacramento.

Inter scriptores, qui consuli merentur, praeter S. Thom. III. q. 73—83 et in IV. dist. 8—13 et S. Alph. l. 6. 189—424 noto hos: Suarez de *Sacramento Eucharistiae*, Lugo de *Eucharistia*, Lacroix lib. 6, Th. Tamburini *methodus Commun.*, Ben. XIV. de *sacris Missae et de syn.* lib. 6 et 7, Franzelin de *Eucharistia*; reliquos vide laudatos suo loco in singulis capitibus.

Baptismus et confirmatio hominem, ut vidimus, Christo conformant¹⁰⁵ atque assimilant, atque per hanc primam assimilationem, quae characteris signaculo efficitur, praemonstrant et quodammodo adumbrant suum omniumque sacramentorum principalem et plane divinum effectum, sanctificantem gratiam dico ejusque abundantiam, hominem vero quodam modo deificantem. Adeo copiose Deus suam caritatem atque Christi Redemptoris merita diffundere decrevit.

Verum Christus Dominus immenso erga homines amore flagrans illam deificantem gratiam multo sublimiore modo nobis conciliare voluit. Non solum per sacramenta spiritualem quandam animae secum conformationem efficere eamque pro pignore et signaculo gratiae sanctificantis dare constituit, sed realem personalemque unionem et intimum nexum cum membris suis inivit. Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, quo realiter ipse Deus-homo praesens est, hominibus pro cibo dedit, illumque perennem atque inexhaustum fontem abundantis gratiae et caritatis augmenti effecit: quo suavissimo et efficacissimo medio nobiscum ea omnia coelestia dona communicaret, quae piissima sua passione tam abundanter est promeritus.

„Ex omnibus sacris mysteriis, quae nobis tamquam divinae gratiae certissima instrumenta Dominus Salvator noster commendavit, nullum est, quod cum SS. Eucharistiae Sacramento comparari queat.“ Catech. Trid. de *Euch.* quaest. I.

Convenit cum reliquis sacramentis in eo, quod sit signum gratiae efficax, at modo longe excellentiore. Significat igitur secundum eundem catechismum Trid. q. XI. 1) passionem Christi, quae praeteriit — quod maxime postea elucebit ex sacrificii ratione —, 2) coelestem gratiam „quae praesens ad animam alendam et conservandam hoc sacramento tribuitur . . . 3) tertium est, quod futurum praenuntiat, aeternae jucunditatis et gloriae fructus, quos in coelesti patria ex Dei possessione capiemus.“

Distinguitur autem hoc sacramentum ab aliis multis modis: 1. quod non tantum gratiam creatam continet hominibus conferendam, sed ipsum omnium gratiarum auctorem et datorem; 2. quod non in solo usu consistit, sed *permanens* sacramentum est, etiam antequam ejus usus incipiat: quare distingui debet a) sacramentum *in fieri*, i. e. sacramenti confectio seu consecratio, b) sacramentum *in facto esse*, seu

sacramentum permanens, c) sacramenti ad homines *administratio*, seu distributio; 3. tandem distinguitur hoc sacramentum a reliquis, quod S. Eucharistiae confectio non solum sacramentum est, sed simul sacrificii rationem habet.

Quapropter ex natura rei divisio in duas sectiones oritur, quarum priore rationem sacramenti, posteriore sacrificii rationem considerabimus.

Sectio I.

De SS. Eucharistia, ut est Sacramentum.

Hanc SS. Eucharistiae ut Sacramenti tractationem commode ita possumus dividere, ut cap. I. de *re* ipsius sacramenti seu de ejus elemento invisibili quod continet, sc. de reali praesentia et de SS. Sacramenti effectibus, II. cap. de sacramenti *confectione*, vid. de ministro, materia et forma, III. cap. de *usu* S. Eucharistiae, scilicet de ejus asservatione, distributione, susceptione agatur.

Caput I.

De re, quam continet SS. Eucharistia.

106 S. Eucharistia secundum catholicam fidem sacramentum est, quo sub speciebus panis et vini Corpus et Sanguis Christi continetur, et consequenter totus Christus, Deus et homo, vere, realiter et substantialiter praesens est, atque per corporalem sumptionem spiritualis animae refectio evadit, qua supernaturalis vita confortetur et augeatur. V. Trid. sess. 13 cap. 1 et 2.

§ 1.

De reali Christi in Eucharistia praesentia.

Ut summa capita catholicae doctrinae de reali praesentia ex dogmate brevissime complectar, haec commemoro:

I. In SS. Sacramento totus Christus vere, realiter et substantialiter praesens est.

II. Totus Christus praesens est sub utraque specie, et sub qualibet speciei parte.

III. Christus praesens fit per modum transsubstantiationis panis et vini in Corpus et Sanguinem Christi.

Explicatio. Nota ad I. 1. Principio habeto doctrinam Conc. Trid. sess. 13. can. 1: „Si quis negaverit, in SS. Eucharistiae Sacramento contineri vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem una cum anima et divinitate Domini N. Jesu Christi, ac proinde totum Christum, sed dixerit, tantummodo esse in eo ut in signo, vel figura, aut virtute: anathema sit.“

2. Quae veritas, humano intellectui humanaeque superbiae utique impervia, effatis S. Scripturae atque omnibus Traditionis documentis adeo clara et certa continetur, ut sine imprudentissima verborum detorsione atque maxime ridiculis effugiis a nullo possit negari. Quae omnium saeculorum documenta et SS. Patrum effata optime collecta, vel potius ex multis pauca selecta habes apud Hurter *comp. theol. dogm.* tom. 3 n. 342 sqq.; v. item Simar *Lehrbuch der Dogm.* § 149.

3. Quamquam ipsa verba institutionis et consecrationis solum¹⁰⁷ Corpus et Sanguinem expriment: tamen et ipsa ratio et perpetua Ecclesiae fides docet, Corpus et Sanguinem Christi in SS. Sacramento sic praesentia fieri, ut *re ipsa* existunt, i. e. tum inter se tum cum anima et Divinitate conjuncta; nam neque Corpus neque Sanguis Christi existunt separata, neque existunt mortua, multo minus ab hypostatica Divini Verbi unione dimissa. Hinc est, ut ecclesiastica definitione „Corpus quidem sub specie panis et Sanguinem sub vini specie ex vi verborum, ipsum autem Corpus sub specie vini, Sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque vi naturalis illius connexionis et concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur, divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore et anima hypostaticam unionem“ existere dicamus. Trid. l. c. cap. 3.

Neque haec ita intelligenda sunt, quasi *verba* consecrationis *nullo modo* exigant praesentiam et sanguinis et animae et divinitatis Christi — vere enim omnia haec nunc exigunt vi rei significatae, sed non exigunt vi solius significationis vocum per se sumptarum, utpote quae possint corpus mortuum, sanguinem separatam significare, ut vere significassent, si in triduo mortis Domini consecratio locum habuisset. Tametsi scilicet verba ex se solis abstrahant a statu vitae aut mortis, in quo existat corpus et sanguis, tamen propter statum Christi, in quo *re ipsa* est, i. e. propter statum vitalem, gloriosum, et hypostaticam unionem verba illa nunc contrahuntur ad significandum Corpus et Sanguinem Christi viva, gloriosa, atque semper et in omni suppositione qua hypostaticae cum Divino Verbo unita.

Ad II. 1. De fide definita est, „in venerabili Sacramento Eucharistiae sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri“: siquidem Conc. Trid. id ipsum can. 3 sess. 13 docet, quae „si quis negaverit, anathema sit“.

2. *Definitum* igitur est, sub utriusque speciei *singulis partibus* Christum totum contineri, saltem quum partium separatio seu divisio facta sit. Ex qua definitione theologica explicatione satis certo concluditur, etiam ante separationem partium Christum totum sub singulis cujusque speciei partibus contineri, quum separatio seu divisio sacramentaliter nihil operetur, atque haec existentia Christi sub qualibet parte specierum vix aliter explicari possit, nisi ut dicamus, Christum *modum* sub speciebus existendi habere *spiritualem*, i. e.: sicut spiritus, velut anima humana in corpore, in toto spatio, cui coëxistit, et in omni-

bus ejus partibus totus existit, ita Christus in tota hostia et in singulis ejus partibus totus existit, utique non plane secundum omnem illum modum, quo anima corpori, *cujus forma est*, coëxistit.

109 Ad III. 1. Fieri transsubstantiationem, hoc dicit: 1) Substantiam panis et vini non remanere, sed cessare omnino, ita ut solummodo *accidentia* seu species panis et vini remaneant. 2) In locum substantiae panis et vini succedere Corpus et Sanguinem Christi, ita tamen sicut inseparabiliter conjuncta sunt cum anima et Divinitate, i. e. Christum totum praesentem fieri non solummodo quoad substantiam, sed quoad integrum ejus esse, qualis gloriose in coelis existit. 3) Cujusmodi mutatio recte vocatur conversio substantialis seu transsubstantiatio, eo quod non est mera substantiae panis et vini annihilatio, sed desinitio substantiae panis et vini ex ea ratione exigitur, quia Corpus et Sanguis Christi praesens ponitur; ideoque substantia panis et vini *desinit in* Corpus et Sanguinem Christi: aliis verbis, annihilationis terminus est nihilum, hinc autem terminus actionis sunt Corpus et Sanguis Christi praesens ponenda. V. Trid. l. c. can. 2.

2. Ergo ex pane et vino nihil remanet, nisi accidentia. Sed accidentia seu species vere et objective remanent. Id enim cum dogmate conciliare nullo modo possumus, quod aliqui videntur imaginati esse, quasi nomine specierum cogitare possemus impressiones in sensus nostros immediate a Deo productas easdem, ac si substantia panis et vini adesset: nam revera aliquid objective manens assumere debemus, quod impressiones illas in sensus humanos faciat.

110 3. Neque tamen ita Corpus et Sanguis Christi in locum substantiae panis et vini intrant, ut omnino ejus vice fungantur. Nam substantia panis et vini substratum erat, cui tamquam subjecto accidentia inhaerebant: verum Corpori Christi ejusve Sanguini accidentia panis non tamquam subjecto inhaerent, sed divinitus sine subjecto sustentantur; Corpus et Sanguis Christi divina lege alligata sunt accidentibus panis et vini.

4. Quamdiu igitur species panis et vini in aliqua particula intacta manet, tamdiu Christus praesens est et manet: quum primum autem desinit esse species panis et vini, praesentia Christi seu SS. Eucharistiae Sacramentum desinit existere; atque in ejus locum succedit ea substantia, quae *naturaliter* adesset, si corruptio in vero pane et in vero vino locum habuisset.

Ex quibus haec de usu fructuque S. Eucharistiae concluduntur:

111 1. Qui sumit S. Eucharistiam sub una specie, totam rem Sacramenti accipit, sive totum Christum, sicut ille, qui sub utraque specie communicat.

2. Quare si quis sacerdos majorem effectum ex Sacramento percipit, id praecipue *per accidens* est; nimirum si forte in sumptione secundae speciei, i. e. calicis, melius dispositus est. Nam quum sacramenta ex opere operato quidem operentur, sed secundum uniuscujusque dispositionem: dici debet, effectum Sacramenti produci pro meliore dispositione, quam sumens habet intra totum illud spatium, quo dici debeat Sacramentum *sumere*. Sed ex hac ratione homo laicus fructu nullo per se privatur: si enim ipse in sacrae hostiae sumptione tam bene dispositus est, quam sacerdos in ultima

sumptione, eandem gratiam percepturus est unica sumptione, quam sacerdos duplici sumptione accipiet; si melius, majorem est percepturus. — Num vero sumptio sub duplici specie *per se* ex opere operato majorem gratiam producat, sane dubium est.

3. Qui in prima (hostiae) sumptione dispositus non sit, puta peccato mortali foedatus, sed ante calicis sumptionem recte disponatur, videtur omnino Sacramenti fructum percipere.

4. Pie putari licet — quamquam certum non est — sacramentalem effectum ex opere operato tamdiu augeri per meliorem dispositionem, quamdiu species eucharisticae in sumente consumptae seu corruptae non sint. Dixi effectum sacramentalem ex opere operato; nam alio modo, ex opere operantis per modum impetrationis hominem toto illo tempore, quo species eucharisticae non-corruptae manent, per se multo abundantius, quam aliis temporibus, gratias divinas sibi conciliare posse, minime est dubium, siquidem omnium gratiarum datorem sibi intime unitum habet.

5. Quamdiu autem sacrae species incorruptae manent, certo determinari nequit. Id enim a facultate digestiva ejus, qui Sanctissimam Eucharistiam sumpsit, dependet. Quamquam in homine sano non ultra quadrantem requiri communiter videtur, ut sacrae species plene corruptae sint: tamen de stomacho aegroti id dici nequit. Quod maxime attendendum est, si post aliquod tempus a sumptione vomitus sequitur, ne citius judicemus omne periculum profanationis abesse. Capellmann in sua „*Medicina pastoralis*“ (cap. D. II.) putat spatium semihorae esse minimum illud, quod requiri debeat, ut *constet* de plena corruptione chimica sacrae speciei, neque tantum discriminis esse inter sumptionem laici et sacerdotis celebrantis: quare post vomitum, qui intra illud spatium contingat, si nulla sacra species appareat, nihilominus ejectionem in sacrarium esse injicienda. Si autem specialis infirmitas adest, accidere potest, ut etiam post horam species non solum non certo corrupta, sed fere plane incorrupta rejiciatur.

§ 2.

De effectibus SS. Eucharistiae.

S. Eucharistia sacramentum quidem est ante usum, attamen propter¹¹² usum humanum institutum est. Plenum igitur effectum suum sumptione producit, quatenus effectus Eucharistiae qua sacramenti consideramus. Effectus vero in se excellentissimos esse, nihil est, quod dicam; id enim ex ipsa hujus Sacramenti natura jam per se patet.

Trident. Synodus eos cap. 2 sess. 13 adumbrat, dicens „Sumi autem voluit (Salvator noster) Sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius, qui dixit: ‚qui manducat me, et ipse vivet propter me‘ et tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservemur. Pignus praeterea id esse voluit futurae nostrae gloriae et perpetuae felicitatis, adeoque symbolum unius illius corporis, cujus ipse caput existit, cuique nos, tamquam membra, arctissima fidei, spei et caritatis connexionem adstrictos esse voluit, ut idipsum omnes dicemus, nec essent in nobis schismata.“

Si quis igitur ad certum quendam ordinem varios effectus revocare voluerit, haec fere statuenda sunt:

I. S. Eucharistia est sacramentum vivorum, ad augendam, non ad primo dandam justificationis gratiam instituta; nonnisi probabiliter in eo, qui bona fide putat se in statu gratiae et debita dispositione esse, peccatum mortale delet, modo attritio saltem antecesserit.

II. Effectus omnium sacramentorum (vivorum) communis, hujus Sacramenti quodammodo specialis est, augmentum vitae supernaturalis. Verum haec vitae supernaturalis augmentatio non in solo gratiae sanctificantis augmento ex opere operato efficiendo collocanda est, sed efficitur etiam per specialem et abundantiore collationem actualis gratiae auxiliorum, quae ad exserendam spiritualem vitam ejusque nobilissimam activitatem, caritatem dico, tendunt, atque ita continuum gratiae et meriti incrementum operantur.

III. Cum effectu modo explicato cohaeret alius effectus, quo vita supernaturalis aucta conservetur atque a periculis defendatur: quod fit 1) per concupiscentiae diminutionem, 2) per daemonis ejusque tentationum propulsionem, 3) per quaecunque media, quibus perseverantiae donum facilius obtineatur.

IV. Accedit culpae venialis remissio atque poenae temporalis pro peccatis remissis diminutio.

V. Speciali modo SS. Eucharistia fovet unionem et caritatem cum proximis.

VI. Tandem specialem titulum futurae gloriae atque corporis etiam gloriosae resurrectionis fidelibus contribuit.

¹¹³ **Explicatio.** Nota ad I. 1. Quae n. I. dicta sunt, jam satis exposita habes, ubi de sacramentis universim egimus. Id unum addo, Sanctissimam Eucharistiam ne sacramentaliter quidem sumi posse ab iis, qui baptizati non sint. Hinc est, ut distinguantur varii modi sumendi Sanctissimam Eucharistiam: materialis, sacramentalis, spiritualis. De quo fusius infra n. 143.

2. Hominem non-baptizatum ne sacramentaliter quidem sumere posse Sanctissimam Eucharistiam, colligitur ex doctrina de baptismo atque effato S. Augustini exprimitur, debere esse de Corpore Christi eum, qui velit edere Corpus Christi. Neque propterea in eadem causa sunt peccatores baptizati et non-baptizati, si qui Sanctissimam Eucharistiam sumant. Nam non baptizati, quantumvis contritionem elicuerint, sacramentalis effectus incapaces sunt et manent; baptizati vero capacitatem effectuum sacramentalium percipiendorum habent quidem, quamvis impeditam: quare si in ipsa sump-tione, antequam manducatio perfecta fuerit, veram contritionem elicuerint (siquidem in illis temporis angustiis confiteri nequeunt), effectu sacramentali non privantur, sed sump-tionem, quam sacramentalem tantum inceperunt, simul spiritualem reddunt. Haec a nullo theologo negantur aut negari possunt.

¹¹⁴ Ad II. 1. Specifica ratio diversorum sacramentorum imprimis desumitur ex jure quodam, quod homini conciliant, accipiendi suo tempore actualis gratiae auxilia. Pro diverso enim fine, ad quem

haec auxilia conferuntur, diversa habentur sacramenta. Hinc ex ipso sacramenti *fine* arguere licet, quatenus sint specialia gratiae auxilia, quae vi illius sacramenti conferuntur. S. Eucharistiae finem praecipuum esse caritatem ejusque augmentum, innumera scripta SS. Patrum testantur: quare eam ad excitandos caritatis actus potissimum institutam esse, concludatur oportet.

2. Quocum cohaeret ipsa symboli ratio, quae in hoc Sacramento reperitur. Sub specie convivii ejusque pleni institutum est, ut significet et producat in anima id, quod in convivio largiter instructo videre licet, hilaritatem et laetitiam. Spiritualis autem laetitia et hilaritas ad caritatem pertinet; illa est enim, quae dilatat cor, quae ardorem et zelum pro Deo infundit, atque omnia, quae Deum et coelestia spectant, etsi difficillima et ardua, non cum resignatione tantum, sed cum gaudio et exultatione aggreditur et perficit.

3. Quo fit, ut Sanctissimum Sacramentum revera eximio modo ad augendam vitam spiritualem conferat. Si enim homo gratis actualibus propter Sanctissimam Eucharistiam sibi collatis respondet, habet abundanter, quo crescat atque perficiatur. Nam etsi omnia opera supernaturalia in statu gratiae facta vitam spiritualem et meritum augent, nihilominus quae ex caritatis motivo fiunt, ceteris paribus alia quaelibet merita longe superant.

Ad III. 1. Tertio loco notatur effectus, qui SS. Eucharistiam ¹¹⁵ secundum Christi voluntatem reddit medium moraliter necessarium ad conservandam gratiam sanctificantem. Secundum communem enim supernaturalis providentiae ordinem homini adulto praecipue intuitu S. Communionis tribuuntur auxilia abundantiora gratiae, quibus superet pericula et tentationes hominum saluti insidiantes, sine quibus aut non potest aut difficulter tantum potest omnem lapsum etiam gravem cavere.

2. At non solum haec abundantiora gratiae auxilia, quae homini moraliter necessaria sunt, S. Eucharistia suo tempore digne sumentibus conciliat, sed etiam aliis modis pericula salutis removet, videlicet:

1) ipsam concupiscentiam in homine latentem cohibendo et diminuendo: idque maxime valet quoad concupiscentiam carnis, ita ut S. Patres multi sint in efferendo illo effectu et in pollicendo dono continentiae iis, qui frequenter et cum debito fervore ad sacramentam accedant, atque theologorum doctrina et confessariorum experientia id comprobent, praesentissimum et fere necessarium remedium luxuriae esse Communionis frequentationem;

2) diabolum, qui tantam alioqui in homines, Deo permittente, per insidias et tentationes potestatem exercet, compescendo, ne eas tentationes et pericula cedere possit, in quibus hominem lapsurum esse Deus praevidet¹.

¹ De duplici illo effectu v. Less. *de divinis perf.* l. 12 c. 15, Hurter *theol. dogm. compendium* t. III. n. 426: ex PP. ibi habes Cypr. ep. 63 n. 11; Ambros. *serm.* 8 in *Psalm.* 118, n. 48; Cyr. Alex. in *Ps.* 22, 5; in *Joan.* 6, 57 (l. 3 c. 2); Chrysost. *hom.* 46 n. 3 et 4 in *Joan.*; Petr. Dam. *opusc.* 47 c. 2 etc.

116 Ad IV. 1. Peccata venialia per S. Eucharistiam deleri, expresse docetur a Trid. l. c. Modus autem, quo id efficitur, potest esse varius. Certe delentur per actus supernaturales doloris et caritatis, ad quos SS. Sacramentum nos excitat, idque eo magis eoque plura, quo ferventiores actus eliciantur. Sed ille modus *ex opere operantis* non videtur totam efficaciam explicare, sed id etiam videtur asserere debere, SS. Eucharistiam delere *ex opere operato* culpas veniales, plures paucioresve pro hominis dispositione, etsi homo non posuit neque ponit eos actus, qui ex opere operantis sufficiant ad culpas illas delendas. Imo si homo utcumque ex parte sua peccata venialia commissa retractavit, sive formali actu sive aequivalenti affectuum suorum immutatione et purgatione, S. Eucharistia *culpa reatum* videtur remittere.

2. Similiter duplici modo tum ex opere operantis, tum ex opere operato S. Communio efficit poenae temporalis post remissam culpam residuae diminutionem: idque eo magis tenendum est, quod venialis culpa remissio sine ulla poenae debitae remissione hac in vita vix possibilis est.

117 Ad V. Effectus caritatis erga proximum non eo tantum sensu intelligitur, quo quaelibet sanctificantis gratiae augmentatio omnes virtutes ideoque etiam caritatem in proximum secundum infusum habitum auget; sed dubitare non possumus, quin intuitu Sacrae Communionis Christus Dominus actuali sua gratia nos specialiter excitet atque juvet in actibus caritatis erga proximum eliciendis sive internis desideriis et orationis suffragiis, sive externis opitulationibus. — Hanc enim mutuam inter Christianos unionem hoc Sanctissimo Sacramento significari atque effici, et externa symbola, et liturgicae preces (cfr. *Postcomm.* in festo *Pasch.*, *Secreta* in Missa *de Sanctissimo Sacramento*, *prima oratio* ex tribus *ante Communionem sacerdotis* in canone Missae etc.), et Sanctorum Patrum dicta demonstrant¹, et ipsa Sacra Scriptura insinuat (I Cor. 10, 17).

Ad VI. Quod demum Sacra Eucharistia dicitur specialem titulum futurae gloriae et gloriosae corporis resurrectionis² tribuere, intelligitur 1) utique hypothetice, modo sc. homo vere in statu gratiae perseverarit, seu in eo moriatur; 2) non intelligitur *res aliqua essentialiter nova*, siquidem quicumque tandem in amicitia divina decesserint, gloriae coelestis et gloriosae resurrectionis participes erunt; at haec ipsa gloriosa resurrectio *novo titulo* conferri videtur; 3) nihil etiam impedit, quominus putari liceat, singulari quodam *splendore* propter Sacram Communionem perceptam corpora Beatorum distinctum iri.

Admirabiles divini Sacramenti effectus, fortasse magis quam effectus aliorum sacramentorum, ab humana cooperatione pendent; imo id ex speciali hujus Sacramenti fine nobis conjicere licet. Quum enim praecipue ad excitandos divinos affectus in anima summentis institutum sit, neque illi sine ulla hominis cooperatione in actus liberos et meritorios transire possint: omnino patet, ipsius hominis tepore,

¹ De quo consule Hurter l. c. n. 385: praecipuus in hoc effectu efferendo est Cyr. Alex. in *Joannem* 17, 22 (lib. 11 c. 11); idem in *Joan.* 6, 56 (lib. 4), in *Joan.* 19, 24 (lib. 12); S. August. tr. 26 in *Joan.* c. 6.

² Cf. Franzelin *de Ss. Euch.* thes. 9.

negligentiâ, distractionibus divinos illos fructus facile intercipi vel praescindi posse. Unde aliquam causam habes, cur hujus venerabilis Sacramenti fructus aut abundantiores non sint, aut non ita admirabiles appareant. Ceterum non ex iis praecipue, quae apparent, illi effectus dijudicandi sunt. Plura de hoc notanda occurrent postea cap. 3, ubi de sumptione Sanctissimae Eucharistiae dicturi sumus.

Caput II.

De confectione SS. Eucharistiae.

Ad Sacramenti confectionem et legitimus minister requiritur, et¹¹⁸ observatio legitimi ritus seu materiae et formae, prout a Christo praescriptae sunt.

De ministro, qui conficere debeat S. Eucharistiam, id unum notandum est, solos esse presbyteros, qui consecrare possint. Quod habes *definitum* in Concilio Later. IV. *adv. Albing.* etc. Denz. n. 357. „Et hoc utique Sacramentum (altaris) nemo potest conficere nisi sacerdos, qui rite fuit ordinatus.“ Cf. etiam Trid. sess. 22 can. 2 et sess. 23 can. 1 et 3: quod insuper universa traditio contestatur. Et re quidem vera, quum Christus Dominus solis Apostolis mandatum et potestatem consecrandi seu faciendi idem, quod ipse in ultima Coena fecit, divino ore contulerit: nemo hanc potestatem habere potest, nisi cui per successionem Apostolorum ab Ecclesia fuit communicata, communicatur vero ordinatione presbyteratus.

Haec de ministro hoc loco sufficiant. Restat, ut de materia et forma dicamus.

De materiae S. Eucharistiae tum natura, tum praesentia agi debet; in utraque re videndum est, quid requiratur ad validam, quid insuper ad licitam consecrationem.

§ 1.

Materiam SS. Eucharistiae qualem esse oporteat.

I. Materia ad valorem necessaria est panis triticeus et vinum de vite.

II. Quamdiu secundum humanam aestimationem et usum panis et vinum substantialiter incorrupta sunt, manent materia valida; si certo corrupta sunt, invalida evadunt; si dubie, materia erit dubia.

III. Nihilominus si materia aliquod corruptionis initium aut periculum subiit, fieri potest, ut de valore quidem consecrationis dubitandum nondum sit, sed — nisi forte adsit necessitas — gravi irreverentiâ peccetur.

IV. Ut igitur licite fiat consecratio, materia debet esse 1) decenter munda; 2) panis debet esse formae secundum ritum diversum consuetae, 3) in latino ritu solum azymum, in graeco solum fermentatum panem licet adhibere; 4) vino ex apostolica traditione et gravi praecepto Ecclesiae modica aqua admisceri debet.